

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

4. Veritas huius solutionis in infinitate secundum quid tantum specierum,
& actuum supremorum.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

nis punctis compositione planum est: ac proinde quantum quantitate, imò & eius aliquotam partem, licet finita absolute sit, secundum quid, siue secundum partes proportionales infinitatem claudere, atque in se habere. Quæ solutio Murcianis Recentioribus sæpe citatis placet licet ex nonnullis prænotatis è tractatu suo de infinito; quæ nobis placere non possunt. Ait enim de conceptu infiniti illud esse, vt eo nihil maius in suo genere esse cogitari possit: sique solum explicari, ac definiti rectè possit. Vnde, cum tendentia in Deum quam essentialiter actus visionis includit, & creatum quid sit, & à potentia, & principii limitatis procedat, & meliorem, atque superiorem aliam in Dei visione circa seipsum necessitè habet in suo genere, & habere potest, ad hæc in creatis, ratione melioris compingit, & attentionis intentionis potentia: quare in suo genere melior omnibus, qui esse, cogitari possunt non est: quare neque absolute, & simpliciter in eo genere infinita. Sed certè infinito quantitate extensio, aut intensio homogeneæ continuæ, imò & discretæ nullatenus conuenit. Linea enim quantumvis infinita, maior adhuc esse potest, si medio aut parti sui pars alia addatur, licet si vtriusque infinita sit à fine, vel initio sui (vt ita loquar) nihil addi possit: quia iam terminus intrinsecus ipsi daretur, qui eius infinitatem destrueret: atque idem est de infinito intensiois homogeneæ, atque de infinito quantitate discretæ. Ille igitur infinitatis conceptus, conceptus infinitatis specialis Dei est, quorum prædicata infinita, non solum per denegationem termini intrinseci sunt, & quæ proinde aliquid generis illius extra ipsa esse, excludunt: sed per denegationem termini etiam extrinseci: & quæ ideo quidquam generis illius non solum reatit, sed & formaliter extra ipsa esse prohibeat, vt sæpe controuersia præsentis, & controuersæ de Trinitate docuimus. Denique est conceptus ille proprius infinitatis vniuersim sumptæ esset, eius proprietates & secundarias, non autem eius essentia & primarius conceptus foret. Ex eo enim, quod infinitas in se habeat partes, atque progressu iunio ad vltimam perueniri nequit, prouenit, quod maius aliquid infinito in illo genere esse nequeat. Enim infinitas rei intrinsecæ est. Maioritas autem, & minoritas: ac proinde earum negatio, comparatio ad aliud extrinsecum in vtriusque entitate sumitur.

7. Licet autem ea solutio infinitatis secundum quid actuum tendentium in Deum, & creaturarum, in quibus calculatorum hoc argumentum locum habet, vera foret: oporteret tamen non admittere infinitos actus, vel creaturas perfectiores & perfectiores determinatio excessu visione Dei, aut creatura alia inferiores, aut totam inferiorum collectivè sumptarum perfectionem formaliter, aut æquialiter in superioribus includi. Si enim verumque admittatur implicat eam visionis Dei seu cuiusvis alterius tendentia in Deum, infinitatem secundum quid, ac non simpliciter & absolute talem esse; etenim si tendentia illa in Deum infima in infimum obiectum, est à potentia limitata sit, aliquam entitatem, & perfectionem trahit, & superior alia immediata ad obiectum immediatè superioris infimo illo, & sic deinceps infinita progressionem ascendendo per obiecta, & actus superiores, & superiores vltimè ad Deum: ergo, si excessus vniuscuiusque tendentia actus superioris, & superioris respectu inferioris determinatus sit, supra determinatam entitatem, & perfectionem illius, quam formaliter aut æquialiter etiam includat tendentia circa supremum obiectum infinitè ab infimo per excessum perfectionis distans, infinitos gradus determinatos perfectionis formaliter, & absolute infinitas: quemadmodum linea eo præcisè quod infinitas partes determinatas, seu aliquotas, quas vocant, in se claudat infinita absolute & simpliciter in suo genere esset: vtriusque enim partes lineæ, aut perfectionis tendentia illius accipientis restant semper alia; & alia accipiente. Nec retere ad principij, & prædicati creaturae limitationem reatere. Inde enim probabitur creaturae tendentia creatæ in Deum à potentia limitata potius, quam solvatur argumentum: cum inde constet limitationem eiusmodi sententiam necessitè esse, quæ argumento factio infinita, atque illimitata absolute & simpliciter fore monstratur.

CERTAMEN IV.

Veritas solutionis huius in infinitate secundum quid tantum Specierum, & actuum supremorum.

1. V Era nihilominus ea solutio est, quæ eis argumentis solum probari infinitatem secundum quid tendit, quæ vt diximus creaturis non repugnat. Sed quia negari nequit quin species siue actus superior formaliter, vel eminenter, seu æquialiter inferioris perfectionem contineat, & aliquid amplius (quod erat alterum è duobus negandum, vt argumenta facta infinitatem simpliciter & absolute talem in eis non euinceret) negandum necessitè est speciem superiorem supra infimam creatam, & sic de reliquis addere aliquam perfectionem aliquotam supra perfectionem infimæ speciei, quam æquialiter continet, licet necessarium sit, quod addat aliquem excessum perfectionis proportionalem siue ex proportionalibus partibus perfectionis, siue ex eius punctis constat: quæ infinita adhuc sui repetitione inhiat simpliciter & absolute excessum perfectionis non constituit.

2. Etenim sicuti neque infinitæ partes proportionales, aut puncta infinita, quibus continuum quantitatum iuxta meam, vel alteram communem opinionem constituitur, inhiat quantitate continuum absolute & simpliciter constituit, sed intra finitam absolute & simpliciter quantitatem sunt: ad eum igitur modum finitam absolute & simpliciter perfectionem, eminentialis continentia perfectiorum & perfectiorum ab infima ad supremam specierum creatarum summum modo proportionaliter se excedentium, quæ in supremam est, infinitatem simpliciter & absolute talem nunquam constituit: quia ex proportionalibus perfectionis infinitis partibus constat, non ex aliquotis. Quod si in speciebus obiectorum infinitè sese solum proportionaliter excedentibus verum id habet: citius in eorum cognitionibus, & actibus creatis, & quæ ne proportione arithmetica & perfectione crescunt obiectorum, sed minori adhuc, verum habebunt. Quo satis vbi que calculatorum argumentum habet, vt vbi que iacet.

3. Sed dices vnde constat res, & cognitiones, seu actus infinitos sese mutuo in perfectione excedentes solum se excedere perfectione proportionali, ac non aliquota? potius enim videtur excessum vniuscuiusque respectu inferioris aliquotum, & determinatum esse debere. Primum enim infima omnium possibilium species, sicut entitatem, ita & bonitatem determinatam, & aliquotam habere debet: cum nihil solum proportionale extra aliquotum esse, à Deo produci possit, vt commune Philosophis axioma est, vnde à pari inferri videtur proximè superioris speciei excessum perfectionis aliquotum esse debere. Secundò quia ex memorato axioma proximè superior species determinata, & aliquota entitatis propria, & perfectionis non minus debet esse, quam infima: & sic de aliis perfectioribus & perfectioribus. Cum autem diuersa eius perfectio, & excedens sit, debet esse excessu perfectionis determinato, & aliquoto, siquidem proportionalis excessus additus aliquoto nequit facere aliam perfectionem aliquotam, & determinatam maiorem. Sicut neque pars proportionalis quantitas addita parti quantitas aliquota maiorem aliquotam, imò neque aliquotum potest constituere.

4. Caretque ratio, quæ in obiectione hac petitur, cur excessus proximè in creatis superioris speciei respectu infimæ proportionalis esse debeat, non aliquotus ex absurdo quod infinita simpliciter & absolute suprema ex creatis species creata, imò & inferior longe suprema, essentia sua foret, aperte datur. Cum talis fore argumento calculatorio bene penetrato demonstratur: & tamen infinitas eiusmodi Dei propria sit, ac proinde creatura repugnans. Quod ergo robustius ratione qua aliter sentientes in aperta agit, cogitque contradictionem? ad primum autem negatur paritas ab aliquota perfectione speciei, seu actus

ORTEGA
In A. part
D. VIa

infimi ad excessum aliquotum superiorum in infinitum, & superiorum: quia in hoc involuitur contradictio, non in illo. Ad rationem ex illo axiomate, quod nihil proportionale, & non aliquotum, & determinatum, sed solum proportionale esse, aut produci à Deo possit admisso, responderetur; facile solum inferri speciem, & actum superiorum perfectionis determinatam esse & maioris, non autem maioris determinatam & aliquotam: ad id enim opus esset, ut perfectionis excessus aliquotus esset ac determinatus, quod absurdum. Illud autem quod assumebatur, nempe neque posse esse maiorem perfectionem determinatam, quia ex proportionali excessu, & aliquotum, nequit aliquota perfectio constitui, prorsus falsum est; si enim ex puris proportionalibus partibus aliquotum constituitur in opinione communi, citius ex proportionali & aliquotum constituetur. Loquor in communi hac continui compositione, quam in Physicis reieci. Nam in mea de infinitis puris punctis facilius hæc omnia ibunt. Siquidem duo hæc argumenta locum non habent, & quidem species entis cuiusvis creati superioris perfectionis, inferioris alterius determinatam perfectionem & entitatem non claudit formaliter entitatis, & aliquid aliud, adhuc proportionale entitatis ac perfectionis addit, sed se tota specialem conceptu suo indivisibiliter perfectior est: quare locum proprie loquendo, non habent quæ ex augmento quantitativo lineæ maioris, per continentiam tantæ magnitudinis, quanta in minori est, & alterius siue aliquotæ, siue proportionalis partis additione.

5. Secundo oppones. Licet hæc ita habeant in speciebus, & actibus tendentibus in objecta perfectiora & perfectiora creata in infinitum possibilia; at in actibus qui Deum attingunt, qui proculdubio infinitum simpliciter & absolute obiectum est, locum non habent: quare ij actus infiniti erunt, atque ex aliquota absolute & simpliciter infinitate eius essentiali infinitatem trahent: licet traherent ex infinitate aliquota obiecti creati. Responderetur negando actum creatum attracturum perfectionem infinitam ex obiecto simpliciter infinito secundum speciem suam, etsi in creatis esse possit. Sed dixisse nos vniuersim neque actus, neque obiecta creata, etsi supremæ speciei forent, & quæ inferiores & inferiores in infinitum haberent fore ex specie sua simpliciter & absolute infinita. Quia aliæ species perfectiores, & perfectiores in infinitum, tam in actibus, quam in obiectis inferiores alias proximas non ex excessu aliquotum, seu determinato, sed proportionali excedunt: quo argumentum calculatorium in presenti, & aliis materiis cessat.

6. Vnde, etsi infinitum simpliciter obiectum sit (ut de facto Deus est, atque per impossibile esse creatum aliquid admittatur) eo principio statuto actus infinitus non inferitur: quia, cum certum sit actum non sumere suam perfectionem ex obiecto proportionem arithmetica, sed geometrica, ut explicuimus supra: atque statutum sit contra hoc calculatorium argumentum species rerum creatarum quarumcumque, superiores & superiores in infinitum solo excessu determinato proximè inferioribus excedere posse; idem de actibus tendentibus in quodam obiectum etiam infinitum est dicendum. Initabis tamen: actus circa obiectum infimum, ex creatis aliquotam perfectionem ab illo trahit: ergo illi proximè superior circa obiectum aliquotæ maius, & sic in infinitum, si superiores & superiores aliquotæ esse in infinitum possent, aliquotæ etiam maiorem & maiorem perfectionem à suis obiectis in infinitum traherent: cum non minus specificentur, essentialis enim dependentiam habeant actus superiores à superioribus suis obiectis, quam infimus actus ab infimo, nec minus quam hoc, & illa influxiva perfectionis in suos actus fit.

7. Responderetur in meis principiis de constitutione continui punctis solis infinitis, instantiam nullam esse. Cum enim quocumque indivisibile determinatum quid sit (licet non aliquotum, id est quod aliquoties repetitum efficiat designabilem, & mensurabilem à nobis determinatam magnitudinem) seorsim vel solum, vel coniunctum cum alio, vel aliis finitis numero indivisibilibus (quæ tamen aliquotam magnitudinem non faciant) produci à Deo poterit, quare actus ille infimus ab infimo obiecto vnum solum, vel duo, aut tria indivisibilia perfectionis ab obiecto infimo trahere poterit, & sic superiores & su-

periores actus à perfectioribus, & perfectioribus suis obiectis trahere poterunt, quin ad infinitum simpliciter perfectionem perveniant, etiam si infinitum aliquod creatum obiectum tandem pertingerent: quare nec actus circa Deum versans illam ex eius infinitate trahet. Sed in communi alia continui compositione ex infinitis partibus proportionalibus responderetur, actum infimum determinatam illam & aliquotam perfectionem non trahere ex obiecto, siue ad obiecti exigentiam, licet tota illa ad obiectum terminetur: quia licet totam illam terminatam possit intentionem & perfectiorem, non tamen illam petere, sed quasi patitur extrinsecè à potentia & compingentibus actibus actus illius: quæ ex necessitate effectus, qui non nisi aliquotus produci potest, ac non proportionalis tantum, ad aliquotam eius infimi actus entitatem necessario concurrunt: deinceps autem in superioribus actibus solum ad proportionalem excessum, quem vnumquodque obiectum superius de se in suo actu reperit. Dixi autem sub finem numeri 4. in se totis diversis perfectioribus speciebus instantiam propriam à maioribus quantitativibus respectu minorum esse non posse.

8. Denique dicēs: ex continentia Dei eminentiali omnis possibilis creaturæ perfectioris & perfectioris, inferri à nobis infinitatem Dei, atque omnipotentiam: ergo ex continentia eminentiali omnium inferiorum & inferiorum specierum in infinitum in suprema, ad quam perveniri progrediendo non potest, infinitas deducitur: quod si huic infinitati evincenda obest, quæ vnumquodque & superiorum excessum solum proportionalis, ac non aliquotus sit, etiam oberit infinitati Dei, eiusque infinitati demonstranda. Responderetur negando consequentiam. Dei quippe, atque omnipotentiam infinitatem non ex continentia eminentiali inferiorum creaturarum deduximus utcumque: diximus enim eam deduci esse creaturæ possibiles infinitæ non esse; sed ex ratione, & modo eas continendi. Eas quippe continet præcise, quia non repugnant; quæ ratio, si in infinitis infinitis chimæ adfuerit omnes in Deo continerentur, atque, quatenus ex parte Dei eiusque potentia est, continerentur: vnde, & modus eas continendi eminentialiter est amplissimus, & sufficientissimus, ut sic loquar, respectu creaturarum contentarum; quemadmodum continentia omnis spatij & durationis creata possibilis, per immensitatem & æternitatem Dei amplissima est, & in qua spatia, & durationes omnes creatae possibiles quoquoersum agi, moveri atque agitari queant. Species autem suprema illa creata, ita inferiores infinitas proportionali diminutione decrecentes eminenter continet, ut nihil ei præter necessarium ad excessum proportionalem proximè inferioris superfit. Quo labaseit argumentum. Præterquam quod continentia eminentialis activa, & exemplaris, seu idealis Dei omnem formalitatem effectus debet, etsi excellentissimè, continere, quare & ex eiusmodi continentia inferiorum rectè inferitur Dei infinitas simpliciter; species autem perfectior præter genus nihil, quod inferioris, & imperfectioris sit continet; imò verò in differentiali prædicato, quo perfectior euadit, diversa omnino ab imperfectiori est, & aduersa: quare neque aliquid continet illius, ut diximus.

QVÆSTIO IV.

Sitne Deus ab intellectu creato comprehensivè inuisibilis.

DEVM naturæ viribus comprehensibiliter videri non posse certum ex dictis est: cum ce ta, & Catholica veritas sit Deum naturaliter videri à creaturis minime posse. Quare id solum in præsentia inquitur: an viribus supernaturalibus ita Deum adæquare, & totaliter videre intellectus possit, ut ipsum comprehendat perfectissima cognitione, quæ strictè comprehensio à Theologis appellatur; non lata illa, quæ Dei visio quæritur